

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเกี่ยวกับความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยง ไก่เนื้อภายใต้แผนปรับ โครงสร้าง และระบบการผลิตการเกษตรของเกษตรกรจังหวัดเชียงราย เป็นการศึกษาสภาพปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยง ไก่เนื้อ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยง ไก่เนื้อภายใต้แผนปรับ โครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรของจังหวัดเชียงราย ตลอดจนศึกษาปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในโครงการ โดยมีประเด็นดังนี้

1. โครงการส่งเสริมการเลี้ยง ไก่เนื้อภายใต้แผนปรับ โครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร (คปร.)
2. ความสำเร็จและรูปแบบการเลี้ยง ไก่เนื้อ
3. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. โครงการส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อภายใต้แผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร (คปร.)

จรรยา (2539) ได้แบ่งการส่งเสริมการเลี้ยง ไก่เนื้อที่ดำเนินการผ่านมาเป็น 4 ประเภท คือ

1. โครงการส่งเสริมการเลี้ยง ไก่เนื้อของจังหวัดต่างๆ
2. โครงการส่งเสริมการเลี้ยง ไก่เนื้อตามข้อเสนอขององค์กรเอกชนร่วมกับทางราชการ
3. การเลี้ยง ไก่เนื้อของกลุ่มเกษตรกรธรรมชาติ
4. โครงการส่งเสริมการเลี้ยง ไก่เนื้อภายใต้แผนปรับ โครงสร้างและระบบการผลิตทางการเกษตร (คปร.)

เกษตรกร (คปร.)

ซึ่งทั้ง 4 โครงการนี้ เกี่ยวข้องกับการเลี้ยง ไก่เนื้อทั้งสิ้น แต่เมื่อพิจารณาถึงสภาพปัจจุบันของประเทศไทย จะเห็นว่าโครงการส่งเสริมการเลี้ยง ไก่เนื้อตามแผนปรับ โครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร น่าจะมีความสำเร็จเป็นรูปธรรมได้มากที่สุด ซึ่งมีหลักการและรายละเอียดดังนี้

1. ความเป็นมาของโครงการ

สภาพในปัจจุบันพบว่า จังหวัดต่างๆ ในเขตการเกษตร มีการปลูกข้าวเป็นอาชีพหลัก และมีการปลูกมันสำปะหลังเป็นจำนวนมาก แต่ผลตอบแทนที่ได้รับ ไม่มีความแน่นอน เกิดความผันแปรตลอดเวลา โดยมีสาเหตุจากภาวะราคาตลาดและสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวนในแต่ละปี ส่งผลกระทบให้ผลผลิตตกต่ำ และผลผลิตที่ได้มีคุณภาพต่ำ ทำให้เกษตรกรมีภาระหนี้สินผูกพันอยู่เรื่อยมา ไม่สามารถยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นได้

รัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวนี้ และเห็นว่ามีความจำเป็นต้องช่วยเหลือ เพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร โดยใช้ศักยภาพที่มีอยู่แล้วของเกษตรกรให้เกิดประโยชน์เพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงได้พิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหา โดยได้กำหนดแผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรขึ้น ให้เกษตรกรสามารถเลือกประกอบอาชีพอื่นทดแทนอาชีพดังกล่าวแล้วข้างต้นได้ และมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พิจารณาจัดทำ โครงการสนับสนุนช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่ต่างๆ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วเห็นว่า การเลี้ยงโคนม เป็นอาชีพหนึ่ง ที่จะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคงและต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจาก ไม่มีปัญหาด้านการตลาดที่รับซื้อน้ำมันดิบ และเกษตรกรยังจะมีรายได้จากการจำหน่ายลูกโคเพศผู้ ลูกโคเพศเมีย และแม่โคนมคัดทิ้งอีกด้วย ซึ่งจะเป็นรายได้ตลอดทั้งปี เหมาะสมที่จะแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรยึดเป็นอาชีพทดแทนอาชีพเดิมได้ต่อไป นอกจากนี้ เขตการเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ซึ่งมีระบบชลประทานสามารถที่จะผลิตพืชอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคนมได้ และมีความเหมาะสมที่จะเลี้ยงโคนม ดังนั้นจึงได้มอบหมายให้กรมปศุสัตว์ จัดทำโครงการส่งเสริมการเลี้ยง โคนม ตามแผนปรับ โครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)
2. กรมส่งเสริมสหกรณ์ (กสศ.)
3. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.)
4. บริษัทเอกชนผู้รับซื้อน้ำมันดิบ
5. กรมส่งเสริมการเกษตร (กสอ.)
6. องค์การส่งเสริมกิจการ โคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.)
7. กรมอาชีวศึกษา

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อลดพื้นที่ปลูกข้าว ที่ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพต่ำ และพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังลง เปลี่ยนมาปลูกหญ้าสำหรับเลี้ยงโคนม
2. เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้จากการเลี้ยงโคนม เป็นการทดแทนรายได้จากการปลูกข้าว ที่ได้ผลผลิตคุณภาพต่ำ หรือปลูกมันสำปะหลังที่เคยทำอยู่เดิม
3. เพิ่มปริมาณน้ำนมดิบภายในประเทศให้สูงขึ้น

3. เป้าหมายของโครงการ

1. ลดพื้นที่ปลูกข้าวที่ได้ผลผลิตคุณภาพต่ำ ปีละ 24,000 ไร่ รวม 3 ปี 72,000 ไร่ โดยเปลี่ยนมาปลูกหญ้าสำหรับเลี้ยงโคนมแทน
2. ลดพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ปีละ 6,000 ไร่ รวม 3 ปี 18,000 ไร่ โดยเปลี่ยนมาปลูกหญ้าสำหรับเลี้ยงโคนมแทน
3. ส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งปลูกข้าวที่ได้ผลผลิตคุณภาพต่ำ เลี้ยงโคนมรายละ 5 ตัว เพื่อผลิตน้ำนมดิบ จำนวนปีละ 1,600 ราย รวม 3 ปี 4,800 ราย จำนวนโคนมปีละ 8,000 ตัว รวม 3 ปี 24,000 ตัว
4. ส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งปลูกมันสำปะหลังเลี้ยงโคนม รายละ 5 ตัว เพื่อผลิตน้ำนมดิบจำนวนปีละ 400 ราย รวม 3 ปี 1,200 ราย จำนวนโคนมปีละ 2,000 ตัว รวม 3 ปี 6,000 ตัว
5. ปริมาณน้ำนมดิบภายในประเทศ จะเพิ่มขึ้นปีละ ไม่น้อยกว่า 50%

4. ระยะเวลาดำเนินงานตามโครงการ

1. จัดซื้อ โคนมในปีงบประมาณ 2537 2538 และ 2539
2. ระยะเวลารับเกษตรกรเข้าร่วมโครงการภายในปีงบประมาณ 2537 2538 และ 2539
3. ระยะเวลาจ่ายเงินกู้เพื่อเป็นค่าลงทุนในการเลี้ยงโคนมภายในปีงบประมาณ 2537 2538 และ 2539
4. ระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ เกษตรกรจะชำระคืนเงินกู้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาไม่เกิน 15 ปี นับตั้งแต่วันเบิกจ่ายเงินกู้งวดแรก โดยมีระยะปลอดการชำระดอกเบี้ย 2 ปีแรก และปลอดการชำระเงินต้น 8 ปีแรก
3. ระยะเวลาสิ้นสุดโครงการ เมื่อเกษตรกรผู้กู้ทุกรายจะชำระคืนเงินกู้ตามโครงการเสร็จสิ้น แต่ไม่เกินปี 2554

5. รูปแบบการผลิตตามโครงการ

การกำหนดรูปแบบการผลิตตามโครงการได้กำหนดให้การเลี้ยงโคนมเป็นกิจกรรมหลัก โดยได้คำนึงถึงแรงงาน ซึ่งสามารถทำการเกษตรในครัวเรือนของเกษตรกร และพื้นที่การเกษตรที่เกษตรกรจะนำมาทำแปลงหญ้า สำหรับเลี้ยงโคนมได้อย่างเพียงพอ รวมทั้งจำนวนโคนมที่เลี้ยงจะต้องมีขนาดที่เหมาะสมที่จะให้ผลตอบแทนคุ้มค่ากับการลงทุน ดังนั้น จึงกำหนดรูปแบบการผลิตตามโครงการ ดังต่อไปนี้

1. เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการแต่ละรายจะเลี้ยงโคนม 5 ตัว ในระยะเริ่มแรกและจะเพิ่มปริมาณแม่โครีคนมในฟาร์มสูงสุดประมาณ 10 ตัว โดยจะเลี้ยงเฉพาะโคเพศเมีย สำหรับลูกโคเพศผู้ให้จำหน่ายเมื่อแรกเกิดหรืออายุประมาณ 3 วัน

2. เกษตรกรแต่ละรายจะต้องเตรียมที่ดินไว้ประมาณ 10 – 15 ไร่ เพื่อดำเนินการดังต่อไปนี้ ในพื้นที่ซึ่งปลูกข้าวที่ได้ผลผลิตคุณภาพต่ำ และอยู่ในเขตชลประทานที่มีน้ำตลอดปี เกษตรกรจะต้องปลูกหญ้าตามที่กรมปศุสัตว์แนะนำ รายละเอียดไม่น้อยกว่า 10 ไร่ (2 ไร่ต่อตัว) แต่ถ้าเป็นเขตนาดอน หรือเขตพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง และมีแหล่งน้ำใช้ได้ตลอดปี เกษตรกรจะต้องปลูกหญ้าตามที่กรมปศุสัตว์แนะนำรายละเอียดไม่น้อยกว่า 15 ไร่ (3 ไร่ต่อตัว) และหากหญ้าจากแปลงหญ้าของเกษตรกรไม่พอเพียง ก็ให้ขยายเนื้อที่ปลูกหญ้า หรือจัดหาหญ้าธรรมชาติจากบริเวณใกล้เคียงมาใช้เลี้ยงโคนมของคนให้เพียงพอ กรมปศุสัตว์จะให้การสนับสนุนเมล็ดพันธุ์หญ้า และเกษตรกรยังจะได้รับการสนับสนุนปุ๋ยบำรุงแปลงหญ้า และบ่อฟางหมักอีกด้วย

6. คุณสมบัติของเกษตรกร

เกษตรกรเข้าร่วมโครงการต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร อายุ 20 – 60 ปี
2. มีพื้นที่สำหรับปลูกสร้างแปลงหญ้าอย่างน้อย 10 – 15 ไร่ (ในเขตชลประทานพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10 ไร่ นอกเขตชลประทานหรือพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังไม่น้อยกว่า 15 ไร่) และมีแหล่งน้ำสำหรับใช้รดแปลงหญ้าได้ตลอดปี
3. เป็นเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในรัศมี 20 กิโลเมตร จากศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ
4. ประกอบอาชีพการเกษตร ปลูกข้าวหรือมันสำปะหลัง ที่ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพต่ำ และหรือ ราคาตกต่ำ พืชที่ทางราชการกำหนด
5. มีแรงงานภายในครอบครัว ไม่น้อยกว่า 2 คน
6. เป็นผู้ที่มีที่ดินเหมาะสมที่จะทำแปลงหญ้าเลี้ยงโคนมตามที่กำหนด
7. มีแหล่งน้ำเหมาะสมในการเลี้ยงโคนม

8. จะต้องมีความขยันขันแข็ง ตั้งใจเข้าร่วม โครงการอย่างแท้จริง
9. จะต้องยินยอมปฏิบัติตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของ โครงการทุกประการ

7. การฝึกอบรม

กรมปศุสัตว์ อ.ศ.ค. และกรมอาชีวศึกษา จะร่วมดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกรให้มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยง ไก่เนื้อจนสามารถนำไปปฏิบัติได้ เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการทุกรายจะต้องได้รับการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการฟาร์ม การทำแปลงหญ้า การเลี้ยง ไก่เนื้อ การผสมเทียม การป้องกันโรค การรีดนม ฯลฯ เป็นระยะเวลาประมาณ 14 วัน ทั้งนี้ เกษตรกรจะได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมจากโครงการ นอกจากนี้ กปศ. และอ.ศ.ค. จะทำการอบรมทบทวนเป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสมระหว่างดำเนินงานตามโครงการ จะฝึกอบรมทบทวนเกษตรกรอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

8. การจัดการฟาร์ม

เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ จะเลี้ยง ไก่เนื้อแบบขังคอกและคัดหญ้ามาให้กิน หรือถ้ามีพื้นที่เพียงพอจะเลี้ยงแบบปล่อยทุ่งก็ได้ โดยเริ่มเลี้ยงปีแรกจำนวน 5 ตัว หลังจากนั้น เกษตรกรจะขยายจำนวนแม่ไก่เนื้อ โดยการเลี้ยงลูกโคเพศเมียที่เกิดให้เป็นแม่โครีดนมต่อไป เพื่อทดแทนแม่ไก่เนื้อในฟาร์มให้มีเพิ่มขึ้น โดยในปีที่ 5 ของโครงการ จะมีแม่โครีดนมได้ 7 ตัว และตั้งแต่ปีที่ 8 เป็นต้นไป เกษตรกรจะมีแม่โครีดนมได้ 10 ตัว ซึ่งเป็นจำนวนสูงสุดในแต่ละฟาร์ม เกษตรกรควรแยกคอกสำหรับ ให้อาหารออกจากคอกรีดนม กรณีการเลี้ยงแบบขังคอก คอกสำหรับให้อาหาร ควรเป็นพื้นที่ที่มีร่มเงาของต้นไม้หรือมีหลังคา ควรมีการระบายอากาศที่ดี และพื้นเป็นพื้นดิน ควรให้เกษตรกรหลีกเลี่ยงการผูกมัด ไก่ขังคอกที่เป็นพื้นซีเมนต์ต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน เพราะจะทำให้บริเวณกีบของไก่เกิดแผลเน่าเปื่อยเป็นช่องทางให้เชื้อโรคเข้าทำลายเนื้อเยื่อภายในได้

9. ศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบ

กรมส่งเสริมสหกรณ์ ธ.ก.ส. อ.ศ.ค. และบริษัทนมผู้รับซื้อนํ้านมดิบ ตามโครงการ จะเป็นผู้พิจารณาสนับสนุนการรวบรวมการรวมนํ้านมดิบและการขอเงินแก่สหกรณ์ผู้เลี้ยงไก่เนื้อในการจัดตั้งศูนย์รวมนํ้านมดิบใหม่รวมทั้งรวมทั้งอุปกรณ์รวมนํ้านมดิบ หรือในการขยายกำลังผลิต ศูนย์รวมนํ้านมดิบ ในพื้นที่ที่ดำเนินโครงการให้เพียงพอ และเหมาะสมกับจำนวนเกษตรกรและพื้นที่การเลี้ยง ไก่เนื้อ หากพื้นที่ใดยังไม่พร้อมที่จะจัดสร้างศูนย์รวมนํ้านมดิบ หรือห่างไกลจากศูนย์รวมนํ้านมดิบ อนุโลมให้เกษตรกรส่งนํ้านมดิบให้แก่สหกรณ์โคเนื้อที่อยู่ใกล้เคียงซึ่งรับนํ้านมดิบจากเกษตรกรอยู่แล้วได้

10. การตลาด

1. นำนมดิบ เกษตรกรต้องจำหน่ายให้กับสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม ซึ่งจะเป็นผู้รับ นำนมดิบทั้งหมดของโครงการในราคาไม่ต่ำกว่า กก.ละ 7.50 บาท ในการรับซื้อดังกล่าว สหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจะใช้ระเบียบว่าด้วยการให้ราคานำนมดิบของ อ.ส.ค. เป็นแนวทางการดำเนินการ อ.ส.ค. บริษัทนม และสหกรณ์โคนมอื่นจะรับผิดชอบในการซื้อนมนมดิบจากสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมตามโครงการ โดยที่ อ.ส.ค. จะรับซื้อใน กก.ละประมาณ 8.80 บาท หน้าโรงงานของ อ.ส.ค. และบริษัทนมจะรับซื้อในราคา กก.ละ ประมาณ 9.25 บาท ณ หน้าโรงงาน และจะเงินให้สหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม โดยสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมเป็นผู้จัดหาขณะขนส่งนมนมดิบจากศูนย์รวบรวมนม ไปยังโรงงานของ อ.ส.ค. และบริษัทนมผู้รับซื้อนมนมดิบหรือศูนย์รวมนำนมดิบอื่น ๆ แล้วแต่กรณี ค่าใช้จ่ายในการขนส่งเป็นของสหกรณ์ สหกรณ์จะแจ้งบัญชีรายได้ของเกษตรกร และปริมาณนมนมดิบที่เกษตรกรได้รับให้ ธ.ก.ส. เพื่อจัดสรรชำระหนี้เงินกู้ที่สมาชิกสหกรณ์ในโครงการนี้ ได้กู้มาลงทุนเลี้ยงโคนม จากนั้น ธ.ก.ส. จะโอนเงินส่วนที่เหลือหลังจากหักชำระหนี้ เข้าบัญชีของสหกรณ์ที่เปิดไว้กับ ธ.ก.ส. และสหกรณ์จะโอนเงินในบัญชีของสหกรณ์ ให้กับสมาชิกผู้ส่งนมนมดิบแต่ละราย โดยผ่านเข้าบัญชีเงินฝากของสมาชิกที่เปิดไว้กับ ธ.ก.ส.

2. แม้นมคัดทิ้ง ลูกโคนมเพศผู้ เกษตรกรสามารถจำหน่ายในตลาดท้องถิ่นได้ สำหรับลูกโคเพศเมียเกษตรกรสามารถจะจำหน่ายได้เช่นเดียวกัน แต่ขอให้ปรึกษากับเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ก่อน ทั้งนี้เพื่อผลสำเร็จของโครงการ

11. การผ่อนชำระเงินกู้ของเกษตรกร

เกษตรกรแต่ละรายที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับการกู้เงินจากโครงการเพื่อใช้ลงทุนเลี้ยงโคนม รายละ 200,000 บาท (โคในประเทศ) รายละ 215,000 บาท (โคต่างประเทศ) และได้กำหนดให้ชำระคืนภายใน 15 ปี นับจากได้รับเงินกู้ไป ทั้งนี้จะปลอดการชำระดอกเบี้ย ใน 2 ปีแรก และปลอดการชำระเงินต้น 8 ปีแรก

12. ผลผลิต

ในการเลี้ยงโคนม คาดว่าโคนมตามโครงการจะให้นมนมดิบ ในระยะการให้นมช่วงแรก (First Lactation) หรือในปีที่ 2 ของโครงการ ตัวละ 1,800 กก. และจะได้เพิ่มขึ้นเป็น 2,400 กก. ในระยะการให้นมช่วงที่สองหรือตั้งแต่ปีที่ 3 ของโครงการเป็นต้นไป นอกจากนี้จะได้ผลผลิตพลอยได้จากโคเพศเมียคัดทิ้ง ลูกโคเพศผู้ และลูกโคเพศเมียอีกด้วย

13. ราคา

1. น้ํานมดิบ ราคาซื้อขายน้ํานมดิบ ประมาณการไว้ กก.ละ 7.50 บาท ซึ่งเป็นราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายให้ อ.ส.ค. ในปัจจุบัน
2. โคเพศเมียคัดทิ้ง ถูกโคเพศผู้และเพศเมียประมาณการราคาไว้ตัวละ 7,200 บาท 300 บาท และ 2,500 บาท ตามลำดับ

14. รายได้

เกษตรกรแต่ละรายจะมีรายได้ (ก่อนหักค่าใช้จ่าย) จากการเลี้ยงโคนม ตามโครงการในปีที่ 2 ถึงปีที่ 14 เป็นเงินประมาณ 68,100 บาท ถึง 191,900 บาท

จากการศึกษาของศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2540) ผลการดำเนินงานของโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม (คปร.) สามารถดำเนินงานได้ใกล้เคียงกับเป้าหมาย คือในปี 2537 มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 1,743 ราย เลี้ยงโคนมรวม 8,715 ตัว (87.2%) ปีงบประมาณ 2538 มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 1,656 ราย เลี้ยงโคนมรวม 8,280 ตัว (82.3%) ส่วนในปีงบประมาณ 2539 ไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะ ธ.ก.ส. ได้ขอปรับเปลี่ยนเงื่อนไขการสนับสนุนใหม่ ทำให้โครงการส่งมอบโคต้องล่าช้าออกไป จนมาเริ่มอีกครั้งในปี พ.ศ. 2540 เมื่อถึงเดือนกรกฎาคม 2540 ได้มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 475 ราย เลี้ยงโคจำนวน 2,375 ตัว(23.8%)

สุนิรัตน์ (2539) ได้รายงานว่าโคนมพันธุ์ผสม ซาฮิวาล-ฟรีเซียน ที่นำเข้าจากประเทศนิวซีแลนด์ และประเทศออสเตรเลีย ในโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมตามแผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร (คปร.) 2537 ที่ดำเนินการใน 16 จังหวัด ทั่วประเทศนั้น ในการให้น้ํานมในปีแรก พบว่ามีปริมาณน้ํานมและจำนวนวันให้น้ํานมเฉลี่ยเท่ากับ 2,297 กิโลกรัม , 2,511 กิโลกรัม , 256 วัน และ 269 วันตามลำดับ

พินิจ และคณะ(2541) กล่าวว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมโครงการ คปร. ของจังหวัดเชียงราย จำนวน 3 รุ่นดังนี้ คือ รุ่นแรกเดือนตุลาคม 2538 จำนวน 80 ตัว เกษตรกร 16 ราย ได้แก่ เกษตรกรในอำเภอขุนตาลและอำเภอพญาเม็งราย รุ่นที่ 2 เดือนพฤศจิกายน 2538 จำนวน 85 ตัว 17 ราย เป็นเกษตรกรอำเภอพาน และรุ่นที่ 3 เดือนเมษายน 2539 จำนวน 335 ตัว 67 รายเป็นของเกษตรกรอำเภอแม่ลาว , อำเภอเทิง และอำเภอเมืองเชียงราย โคนมที่เกษตรกรได้รับมอบจาก องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย อสค. เป็นโคนมที่นำเข้าจาก 2 แหล่งคือ จากประเทศออสเตรเลีย (AFS. Appendix 3) ระดับเลือดโคนมพันธุ์โฮลสไตน์ 75 % จำนวน 28 ตัว (5.6% ของฝูง) และโคนมที่นำเข้าจากประเทศนิวซีแลนด์ จำนวน 472 ตัว (94.4 %ของฝูง) มีระดับเลือดโคนมพันธุ์โฮลสไตน์ 62.5 % และ 75% จำนวน 451 ตัว (90.2%) และ 21 ตัว (4.2%) ตามลำดับ

และ โคนมพันธุ์ผสมชาวฮิวลา-ฟรีเซียน ที่นำเข้ามาจากประเทศนิวซีแลนด์มีจำนวนมากที่สุดในโครงการ คปร. ปี 2538 ของจังหวัดเชียงราย คือ จำนวน 472 ตัว (94.4 % ของฝูง) มีระดับเลือด โคนมโฮสต์ไดน์ 62.5 % และ 75% จำนวน 451 ตัว (90.2% ของฝูง) และ 21 ตัว (42%ของฝูง) ตามลำดับ และจากข้อมูลโคนมจำนวน 429 ตัว ในการให้นมครั้งแรก พบว่าปริมาณน้ำนมที่ให้จริงเฉลี่ยเท่ากับ $2,275 \pm 887.8$ กิโลกรัม

2. ความสำเร็จและการเลี้ยงโคนม

Maslow (1943 :370-398) อ้างโดย สุริยา (2536) กล่าวว่า ตามหลักจิตวิทยาสังคมนั้น มนุษย์ย่อมต้องการการตอบสนองความต้องการขั้นต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ 5 ขั้นตอนด้วยกันคือ

1. ความต้องการทางร่างกาย
2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย
3. ความต้องการพวกพ้อง
4. ความต้องการเกียรติ
5. ความต้องการความสำเร็จด้วยตนเอง

การเลี้ยง โคนม นั้น จะประสบผลสำเร็จได้ผู้ประกอบการจะต้องมีการจัดการที่ดีซึ่งประกอบด้วยการจัดการด้านบุคคลและตัวสัตว์

ปราโมทย์ (2523 : 93-123) ผู้ที่จะประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 9 ลักษณะ คือ

1. ความกล้าเสี่ยงอย่างสมเหตุผลในแง่การลงทุน
2. คุณลักษณะคิคนั้น ประดิษฐ์ ด้วยความมีเหตุผล
3. ความสามารถในการเสาะหาและกล้าเสี่ยงที่จะดำเนินธุรกิจ
4. ความสามารถในการรับรู้ และมองเห็นช่องทางดำเนินธุรกิจ
5. แรงจูงใจและค่านิยมที่ดีในการทำงาน
6. ความเชื่อในอิทธิพลจากการควบคุมภายในตน
7. ความไม่เชื่อเกี่ยวกับโชคกลาง
8. ความเป็นผู้นำความสามารถ
9. ความเชื่อมั่นในสังคมธุรกิจ

สุดดีและเกศินี (2529 : 34-36) ให้ความเห็นว่า สิ่งที่สำคัญต่อความสำเร็จของผู้ประกอบอาชีพอิสระตามความสามารถด้านเทคนิค ความคิดริเริ่ม บุคลิกภาพ การพิจารณาที่ดีความเฉลียวฉลาด ลักษณะความเป็นผู้นำ ความกล้าหาญ ความรับผิดชอบ ความอดกลั้น ความเชื่อมั่นในตนเอง พลังงาน มิตรภาพ ความสามารถในการจัดการ ทักษะคติ ความสามารถในการสื่อสาร การสร้างสรรค์ การศึกษา ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ ความจริงใจ การรู้จักกาลเทศะ และความมั่นคงทางอารมณ์

วรวิ (2533 : 22) พบว่า การเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระที่ดีต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. องค์ประกอบทางสังคมและครอบครัว มีตัวแปรที่สำคัญคือ อาชีพของบิดามารดา การศึกษาวิชาชีพ และการฝึกอบรม

2. องค์ประกอบทางด้านจิตลักษณะของบุคคล มีตัวแปรที่สำคัญคือ ทักษะคติต่ออาชีพ ความกล้าเสี่ยงในการลงทุน แรงจูงใจไม่ล้มถอย การเชื่อในอำนาจในตน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การยอมรับเทคโนโลยี และความรู้เพิ่มเติม ความขยันอดทนและมีความพยายาม

สำหรับหน่วยงานทางการศึกษา กรมวิชาการ (2530 : 30) ได้ทำการวิเคราะห์คุณลักษณะบางประการของผู้ประสบความสำเร็จ พบว่า คุณลักษณะที่สำคัญหลายประการที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ ได้แก่ ความอดทน หนักแน่น ขยัน เอาใจใส่ ซื่อสัตย์ ประหยัด และตั้งใจทำงาน

เมื่อก้าวถึงการเลี้ยงโคนม ควรพิจารณาถึงระบบการเลี้ยง ซึ่งผดุงศักดิ์ (2534,17-20) กล่าวว่า ระบบการเลี้ยงโคนมจะแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่นต้องพิจารณาความเหมาะสมหลายๆด้าน เช่น สภาพพื้นที่ ภูมิอากาศ พันธุ์โคนมที่เลี้ยง ขนาดของฟาร์มต่อจำนวนโคนมที่เลี้ยง จำนวนแรงงานในฟาร์ม ตลอดจนเงินทุน และสภาพการจัดการ โดยคำนึงถึงการสร้างคอก หรือโรงเรือน เพื่อให้เหมาะสมกับวิธีหรือระบบการเลี้ยง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 แบบคือ ระบบการเลี้ยงแบบยืนโรง ระบบการเลี้ยงแบบปล่อยอิสระในคอกหรือในลาน และระบบการเลี้ยงแบบปล่อยโคในทุ่งหญ้า

จิระชัย (2533) กล่าวว่า ลักษณะการเลี้ยงโคนมมี 2 แบบ คือ เลี้ยงแบบผูกยืนโรง และปล่อยอิสระในโรงเรือน แตกต่างกันไปตามพื้นที่ เช่น ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และเขตหนองโพ ส่วนใหญ่จะเลี้ยงแบบผูกยืนโรง ส่วนในเขตจังหวัด สระบุรี นครนายก นครราชสีมา ประจวบคีรีขันธ์ และเพชรบุรี จะเลี้ยงโคแบบปล่อยอิสระในคอก และมีการค้อนให้โคไปกินหญ้าในที่สาธารณะ หรือในแปลงหญ้าส่วนตัวหลังรีดนมเข้าเย็น

ในการเลี้ยงโคนมนั้นปัจจัยที่สำคัญมากในการที่จะประสบความสำเร็จ คือ โรงเรือน หรือที่พักอาศัยของโค ชวนิศนคาร (2534 , 311-325) ได้กล่าวถึงลักษณะ โรงเรือน โคนมว่า เป็นเรือนไม้ยกพื้นสูงจากระดับพื้นดินประมาณ 1 เมตร หรือมากกว่า ลักษณะโรงเรือนเป็นโรงยาวและกว้างประมาณ 7 - 8 เมตร ซึ่งพอที่จะผูกโคให้อยู่เรียงกันเป็น 2 แถวได้ มีทางเดินด้านท้ายโค ส่วนทาง

เดินสำหรับให้อาหารอาจมีหรือไม่มีก็ได้สุดแต่ความกว้างของโรงเรือนและการจัดแถวให้โคอยู่ มีช่องทางออก 2 ทาง คือด้านหัวโรงเรือนเป็นประตูสำหรับเข้าออก ใช้ถ้ำเลี้ยงอาหารและนม ส่วนด้านท้ายโรงเรือนทำเป็นประตูไว้ถ้ำเลี้ยงมูลโคออกโดยเฉพาะ โรงเรือนโคนมของผู้เลี้ยงของชาวอินเดียอาจนำมาใช้เป็นแนวทางในการคิดแปลงแก้ไข เพื่อออกแบบสร้างโรงเรือนโคนมที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย โดยการนำมาผสมกับส่วนของโรงเรือนโคนมแบบยุโรปที่ได้รับรองแล้วว่าต้องมีลักษณะที่จำเป็นสำหรับโรงเรือนโคนมคือ จะต้องสามารถป้องกันแสงแดด ฝน อากาศถ่ายเทได้ดี เย็นสบาย มีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ สะดวกในการปฏิบัติงานมีความปลอดภัยต่อสุขภาพของสัตว์ ราคาก่อสร้างถูก และสามารถต่อเติมดัดแปลงได้ง่ายสอดคล้องกับ สหัตยา (2535) โรงเรือนโคนมในประเทศไทยควรจะมีลักษณะคือ เย็นสบาย สะอาด สามารถทำความสะอาดได้ง่าย สะดวกในการปฏิบัติงาน มีความปลอดภัยต่อตัวสัตว์ จากสัตว์มีพิษและสำหรับตัวโคเอง ราคาก่อสร้างต้องประหยัดโดยเป็นการออกแบบให้แข็งแรงแต่ไม่ซับซ้อน และแบบของโรงเรือนโคนมที่ดีควรจะต้องสามารถต่อเติมหรือดัดแปลงได้ง่าย เพื่อประโยชน์ต่อการขยายกิจการในอนาคต

มณฑป (2535 : 16) กล่าวว่าสภาพการเลี้ยง โคนมในประเทศไทย สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มแรกจะเป็นเกษตรกรรายย่อย ซึ่งจะเลี้ยงแม่โคนม เฉลี่ยรายละ 5 ตัว หรือน้อยกว่า กลุ่มที่สอง จะเป็นขนาดกลางซึ่งจะเลี้ยงแม่โคนม เฉลี่ยรายละ 6 – 10 ตัว และ กลุ่มที่สามจะเป็นเกษตรกรรายใหญ่ ซึ่งจะเลี้ยงแม่โคนม เฉลี่ยรายละ 11-20 ตัว หรือมากกว่า และโคนมที่เกษตรกรเลี้ยงส่วนใหญ่มักจะเป็น โคนมผสมระหว่าง โคนมพันธุ์โฮลสไตน์ฟรีเชียนกับโคพื้นเมือง ซึ่งสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในบ้านเราได้ดี และให้ผลผลิตน้ำนมได้ดีพอสมควร

สหัตยา (2535 : 69) กล่าวว่า การเพิ่มผลผลิตน้ำนมของฝูงโค จะทำได้โดยการใช้พ่อพันธุ์ที่ดีซึ่งได้รับการพิสูจน์แล้วจะให้ผลผลิตของลูก โคนมสูง และจากการคัดเลือกลูก โคที่มาจากแม่ โคนมที่ให้ผลผลิตสูงไว้ทดแทนแม่โคที่ต้องมีการคัดทิ้งทุกปี นอกจากนั้นการเลี้ยงโคนมเพื่อทดแทน แม่โคนมที่คัดทิ้งนั้นเพื่อเป็นการมั่นใจในผลผลิตของน้ำนมของแม่โคนมที่ทำการคัดเลือกไว้และเป็น การป้องกันการนำโรคจากภายนอกเข้ามายังฝูงโคของเราด้วย

สุเมธและธรรมบุญ (2531:7-21) กล่าวว่า การเลี้ยง โคนมนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ทางด้าน เศรษฐกิจ ด้านการแก้ไขปัญหาเรื่องพิษผลทางการเกษตร ประโยชน์ด้านสังคม และด้านสาธารณสุข ในการดำเนินกิจการ โคนมนั้นจะต้องคำนึงถึงนั้น ประการแรกคือ ที่ดินและทำเลที่ตั้งฟาร์มต้อง มีความสะดวกความเหมาะสมและอุดมสมบูรณ์ ประการที่สองคือ แรงงานซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท คือแรงงานในครอบครัว แรงงานจ้าง และแรงงานทั่วไป ประการที่สามคือทุน ประการที่สี่คือการจัดการ และประการที่ห้าคือแหล่งรับซื้อผลผลิต

3. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ก. ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

ศุเมธ และธรรมบุญ (2531, 18) กล่าวว่า ผู้ที่จะประสบความสำเร็จในการเลี้ยงโคนมนั้น จะต้องมีความรักให้ต่อสัตว์, มีความขยันขันแข็ง, ขวนขวายหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ อีกทั้งการเลี้ยงโคนมจะต้องให้ความเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษมากกว่าสัตว์ชนิดอื่น ผู้เลี้ยงจะต้องทำงานหนักอยู่ตลอดเวลา เป็นคนตรงต่อเวลา และต้องเป็นคนที่รักความสะอาดเพื่อการดูแลโรงเรือนและอุปกรณ์ต่างๆ ให้สะอาดเพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคของตัวสัตว์ สอดคล้องกับอุไรวรรณ (2531, 155) กล่าวว่า คุณสมบัติของเจ้าของฟาร์ม หรือผู้เลี้ยง ต้องเป็นผู้ที่มีใจรักสัตว์ มีความขยัน อดทน ละเอียดถี่ถ้วน ข่างสังเกต ตลอดจนมีความจำดี ทั้งนี้เพราะการทำฟาร์มโคนมเป็นงานที่ต้องใช้เวลามาก ในแต่ละวันต้องทำงานติดต่อกันทุกวันโดยไม่มีวันหยุด โดยเฉพาะงานรีดนมซึ่งเป็นงานที่ต้องตื่นแต่เช้าทุกวัน งานส่วนใหญ่เป็นงานที่ต้องทำด้วยตนเองตลอดจนต้องจดบันทึก ทำประวัติ สถิติ การทำบัญชีฟาร์ม เพื่อจะได้ทราบสถานการณ์ของฟาร์มในแต่ละปี

วิจิต (2535) ได้ทำการศึกษาเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่ร้อยละ 40 มีรายได้สุทธิจากการเลี้ยงโคนมประมาณ 35,000-70,000 บาท/ฟาร์ม/ปี ร้อยละ 43 มีรายได้ต่ำกว่า 35,000 บาท/ฟาร์ม/ปี มีเพียงร้อยละ 17 ที่มีรายได้มากกว่า 70,000 บาท/ฟาร์ม/ปี ส่วนการศึกษาของพินิจ และสุขสันต์ (2539) เรื่องผลการเลี้ยงโคนมพันธุ์ผสมที่นำเข้ามาจากต่างประเทศภายใต้แผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร ปี 2538 ของเกษตรกรอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ปรากฏว่าปริมาณน้ำนมเฉลี่ยที่โคนมของเกษตรกรผลิตได้ในการให้นมครั้งแรกเฉลี่ยเท่ากับ $9,024.73 + 2,854.33$ กิโลกรัม/ฟาร์ม และเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 71,036.54 บาท/ราย ซึ่งมากกว่าค่าประมาณการในโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมของ โครงการ คปร. ที่ประมาณการไว้เท่ากับ 67,500 บาท/ราย

พินิจและสุขสันต์ (2539) ได้ศึกษาข้อมูลของเกษตรกรจำนวน 100 ราย ที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยง โคนมภายใต้แผนปรับ โครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร (คปร.) ปี 2538 พบว่าทั้งหมด เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตร ไชยปราการ จำกัด มีจำนวน 8 ราย ที่เคยเลี้ยง โคนม มาก่อน เป็นเพศชาย 98 ราย มีอายุอยู่ระหว่าง 36- 55 ปี มากที่สุด ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับชั้น ประถมศึกษาตอนต้น และมีอาชีพทำไร่ ทำสวน มีพื้นที่ถือครองค่อนข้างน้อยเฉลี่ยระหว่าง 6-11 ไร่ มีรายได้ต่อปีระหว่าง 30,000 บาทขึ้นไป

วิชิต (2535) พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่ มีคะแนนจากการทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมโดยรวมทุกด้านค่อนข้างต่ำ คือ เฉลี่ย 22.9 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 57 โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับพันธุ์โคนม ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 และมีคะแนนรวมในการปฏิบัติด้านโคนมเฉลี่ย 24.6 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน หรือประมาณร้อยละ 61

ทัศนีย์และวราภา(2532) ทำการศึกษาการเลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่จากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม 332 ราย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 94.4 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ยเท่ากับ 37.7 ปี มีการศึกษาชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 ซึ่งสอดคล้องกับ เนาศิริ(2527) ทำการศึกษา เรื่องการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจงานผสมเทียมโคนมของกรมปศุสัตว์ในจังหวัดสระบุรี กล่าวว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย และมีการศึกษาค่อนข้างต่ำ และขาดการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม ทำให้มีพื้นฐานในการเลี้ยงโคนมไม่มั่นคง โดยเฉพาะความรู้ด้านการจัดการ การใช้อาหารชั้น การรีดนม และการสุขาภิบาลซึ่งยังไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

เบญจพรธ และคณะ (2540) ได้ศึกษาข้อมูลของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมใน 5 จังหวัดภาคเหนือ รวมทั้งสิ้น 211 ครอบครัว พบว่า เกษตรกรชายหญิงผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยกลางคน คือ อายุระหว่าง 35 – 45 ปี จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4 คน จำนวนบุตร ธิดา เฉลี่ย 2 คน การศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 69 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือต่ำกว่า การใช้แรงงานทั้งหมดในการเลี้ยงโคนมเฉลี่ย 2.6 คน

ข. ปัญหาและความล้มเหลวในการเลี้ยงโคนม

ปิยะพร (2536) กล่าวถึง ปัญหาที่พบในการเลี้ยงโคนม คือ ปัญหาการขาดแคลนพื้นที่ปลูกหญ้า แม่โคผสมติดยาก อาหารชั้นมีราคาแพง ราคาน้ำนมดิบต่ำ และขาดแคลนแรงงานในการดำเนินการเลี้ยงโคนม เช่นเดียวกับ ธวัช (2532) กล่าวว่า ปัญหาที่สำคัญในการเลี้ยงโคนม คือการขาดแคลนอาหารหยาบในฤดูแล้ง การขาดพื้นที่ปลูกหญ้า และการผสมติดยากในแม่โคนม

สาเกต (2540) กล่าวถึง สถานการณ์การผลิตน้ำนมดิบว่า ในปี 2539 โคนมทั้งหมดมีจำนวนสูงขึ้น เนื่องจากเกษตรกรส่วนหนึ่งได้เข้าร่วม โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมตามแผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร แต่โคนมที่เลี้ยงยังให้น้ำนมไม่เต็มที่ ทำให้ได้ผลผลิตโดยเฉลี่ยต่ำกว่าที่ควรจะเป็น และปัญหาอื่นๆ ที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้คือ การขาดแคลนพื้นที่ปลูกหญ้าของเกษตรกร โรคระบาดประเภทโรคปากและเท้าเหมื่อย โรคเต้านมอักเสบเป็นต้น และที่สำคัญเกษตรกรยังให้อาหารชั้นแก่แม่โครีดนมไม่ได้สัดส่วนตามหลักวิชาการ สำหรับเกษตรกรรายใหม่ที่จะประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมโดยทั่วไปจะมีปัญหาการขาดแคลนเงินทุน ซึ่งต้องใช้ในปริมาณค่อนข้างมาก

เทวินทร์ (2535) มีความเห็นว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในอาชีพการเลี้ยงโคนมของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรจะได้รับการสนับสนุนด้านการเงิน และพันธุ์โคนมจากหน่วยงานที่ส่งเสริม แต่เกษตรกรยังไม่มีความพร้อมด้านการเลี้ยง อีกประการหนึ่งคือ การส่งเสริมที่ดำเนินการโดยหลายหน่วยงาน ทำให้ขั้นตอนบางอย่างในการดำเนินการล่าช้า และไม่มีเอกภาพ ในขณะที่คองปรัม (2538) ได้สำรวจความคิดเห็นของเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมจากโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมของจังหวัดนครปฐมจำนวน 35 ราย พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงโคนม แต่มองโครงการส่งเสริมในแง่ลบ เนื่องจากโคที่รับมอบจากโครงการให้นมน้อยกว่าที่ทางโครงการกำหนด โคที่รับมีราคาแพง ให้สินเชื่อนอวงเงินที่สูงเกินไป อัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง และระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้สั้นเกินไป

ก. ปัจจัยด้านต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จ

ปวีต (2528) ได้ศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มยุวเกษตรกร จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าพื้นที่ทำการเกษตรของผู้ปกครอง อายุของยุวเกษตรกร ระยะเวลาการเข้าร่วมกลุ่ม และความรู้ด้านวิชาการและเคหะกิจเกษตร มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มยุวเกษตรกร

จันทวรรณ (2535) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม ที่อำเภอคำชะโนด จังหวัดนครราชสีมา พบว่า สินเชื่อ อายุของเกษตรกร ตำแหน่งทางสังคม การเข้ารับการฝึกอบรม และรายได้ มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมในพื้นที่ อำเภอคำชะโนด จังหวัดนครราชสีมา

สุรียา (2536) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มเกษตรกรทำนา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ข้อมูลว่า ระดับการศึกษา อายุการเป็นสมาชิก การเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกลุ่ม การมีส่วนร่วมในงานกลุ่ม การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการและเนื้อที่ถือครองมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่ม

ดุจเดี่ยว (2536) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มยุวเกษตรกร ในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของสมาชิก และขนาดของกลุ่มมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มยุวเกษตรกร เนื่องจากการได้รับผลสำเร็จในการดำเนินงานตลอดจนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดตามต้องการ

บุญเลิศ (2538) ได้ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกลุ่มที่ประสบความสำเร็จระดับต่างๆ ของจังหวัดปราจีนบุรี สรุปได้ว่า การติดต่อพบปะเจ้าหน้าที่ ประสพการณ์ การฝึกอบรมของสมาชิกเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างของระดับความสำเร็จของสมาชิกกลุ่มทั้ง 3 ระดับ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการรวบรวมเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ พอจะสรุปได้ว่า ความสำเร็จในการเลี้ยงโคนมจะต้องประกอบด้วยความพร้อมทั้งด้านบุคคลและด้านของตัวโค คือ เกษตรกรต้องมีพื้นที่ปลูกหญ้าที่เพียงพอ , ต้องมีความรู้ความชำนาญในด้านการเลี้ยงโคนมพอสมควร และความพร้อมในด้านแรงใจ ส่วนในด้านตัวโคนั้นควรเป็น โคที่สมบูรณ์แข็งแรงพร้อมที่จะให้นมอย่างเต็มที่ จึงจะสามารถทำให้เกษตรกรประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University